

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยการส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติให้รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต และเข้าสังคม มีความสามารถในการปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ การศึกษาที่ดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จะสร้างสมดุลกลมกลืนกันกับการพัฒนาคนในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540, 27) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การให้การศึกษาแก่ประชาชนเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งมวลดังนั้น ประเทศชาติจะประสบความสำเร็จและมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบในด้านการศึกษาที่จำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุน และการส่งเสริม เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาประเทศชาติให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ต่อไป

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับที่แก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวดที่ 1 มาตรา 6 และ 7 ในเรื่องของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้สำเร็จ เพื่อพัฒนา

ผู้เรียน ให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เข้ามาสนับสนุนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดในการจัดการศึกษา

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว ระบบการจัดการศึกษา ของประเทศไทย ก็จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันการกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการศึกษานั้น มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลจำเป็นที่จะต้อง มีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ให้การกระจายอำนาจการบริหาร การจัดการศึกษาทั้ง ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษา มีความ คล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐาน และความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาได้ อย่างต่อเนื่องครบวงจรตามความคาดหวังของสังคมไทย

ประสิทธิผลของสถานศึกษา จะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา ได้เป็นอย่างดี ว่าสถานศึกษาได้ดำเนินการบริหารจัดการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพียงใด ซึ่งการพิจารณา สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือไม่นั้น ตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และอื่นๆ เช่น บรรยากาศของสถานศึกษา การดำเนินการบริหารจัดการ ในแนวคิดของ ฮอย และ มิสเกล (Mott, 1972, 97; อ้างถึงใน Hoy & Miskel, 1991, 398) กล่าวว่า การที่สถานศึกษาจะมีประสิทธิผล เพียงใดพิจารณาได้จากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ซึ่งพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารจะส่งผลโดยตรง ต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด นโยบายและตัดสินใจในสถานศึกษาภายใต้เงื่อนไขทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งหากผู้บริหาร

มีแนวทางการจัดการที่ดีหรือมีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และคุณภาพการศึกษาของนักเรียนก็ดีขึ้นด้วย

นอกจากนี้ในการบริหารใดๆ ก็ตาม องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานประการหนึ่ง ก็คือลักษณะของบุคลากรในหน่วยงานนั้น คุณสมบัติประจำตัวของบุคคลมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ได้รับความสำเร็จเป็นอันมาก และคุณสมบัติส่วนตัวที่นับว่าสำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่บุคลิกภาพ (อุทัย หิรัญโต, 2523, 54) ซึ่งบุคลิกภาพ คือลักษณะโดยส่วนรวมของแต่ละคน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรู้สึกของผู้พบเห็น (กันยา สุวรรณแสง, 2523, 11) และการศึกษาเรื่องบุคลิกภาพจะช่วยให้เกิดความเข้าใจหรือคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลในอนาคตว่าบุคคลใดจะมีพฤติกรรมอย่างไรในอนาคตได้ เพราะบุคคลใดมีพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพอย่างไรในอนาคตได้ย่อมเป็นผลสืบเนื่องมาจากบุคลิกภาพในปัจจุบันของบุคคลนั้น (Hall & Lindzey, 1970, 199) ซึ่งพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่แสดงออกย่อมขึ้นกับบุคลิกภาพและประสบการณ์ของผู้บริหารนั่นเอง และคุณลักษณะบุคลิกภาพของผู้บริหารเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อการเป็นผู้บริหารที่ดีเช่นกัน สอดคล้องกับ อรุณ รักธรรม (2522, 207) ที่กล่าวว่าในการกระบวนบริหารงานทุกอย่าง บุคลิกภาพของการเป็นผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร เมื่อบุคลิกภาพสอดคล้องกับบทบาท จะทำให้พฤติกรรมของผู้บริหารออกมาในลักษณะที่ดี จึงอาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพของผู้บริหารจากเป็นสิ่งเกื้อหนุนหรืออุปสรรคต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์กรได้

สถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศขณะนี้กำลังประสบปัญหาในการบริหารจัดการ เพราะด้วยปริมาณจำนวนนักเรียนที่ลดลง ทำให้กระบวนการในการจัดการศึกษาต้องได้รับผลกระทบไปด้วย เพราะการสนับสนุนในด้านงบประมาณมาจากการคำนวณด้วยจำนวนนักเรียนเป็นหลัก เมื่อจำนวนนักเรียนลดลง ยอดงบประมาณก็ต้องลดตามไปด้วย ประกอบกับสถานศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในสถานที่ห่างไกลความเจริญอยู่แล้วก็ยากที่จะพัฒนาให้ทัดเทียมหรือเท่าทัน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ ทำให้ประสิทธิผลในการจัดการศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้

ทั้งนี้ ประสิทธิภาพในการบริหารของสถานศึกษา จะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหารงานของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ และในฐานะที่ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบสถานศึกษาขนาดเล็กอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งต้องเผชิญกับปัญหานานัปการ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ว่ามีปัจจัยที่สำคัญอะไรบ้าง ที่ไปสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการบริหารกับประสิทธิผลในการบริหาร ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จากปัจจัยในการบริหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องในครั้งนี้มุ่งศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหาร สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้วิจัยมุ่งศึกษา 2 เรื่อง คือ ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา และ ประสิทธิภาพการบริหาร สถานศึกษา กล่าวคือ

1. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรม เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ของนักการศึกษาและนักวิจัยหลายท่าน เช่น กูดแลด (Goodlad and Associates, 1982) ฮิกเก็ต (Higgkett, 1989) จุมพล พูลภัทรชีวิน (2536) บุญเรือน หมั่นทรัพย์ (2538) สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2539) ศรีทิพย์ ลัดดาวัลย์ (2540) และ สงบ ประเสริฐพันธ์ (2543) นักการศึกษาเหล่านี้ มีความเห็นทำนองเดียวกันว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์ กับประสิทธิผล หรือความสำเร็จของสถานศึกษา มีหลายประการ ทั้งปัจจัยภายในสถานศึกษาและ ปัจจัยภายนอกสถานศึกษาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดทั้งหมด สรุปรวมเป็นกรอบแนวคิด ด้านปัจจัย ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการ บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4” ดังนี้

1.1 ปัจจัยภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย

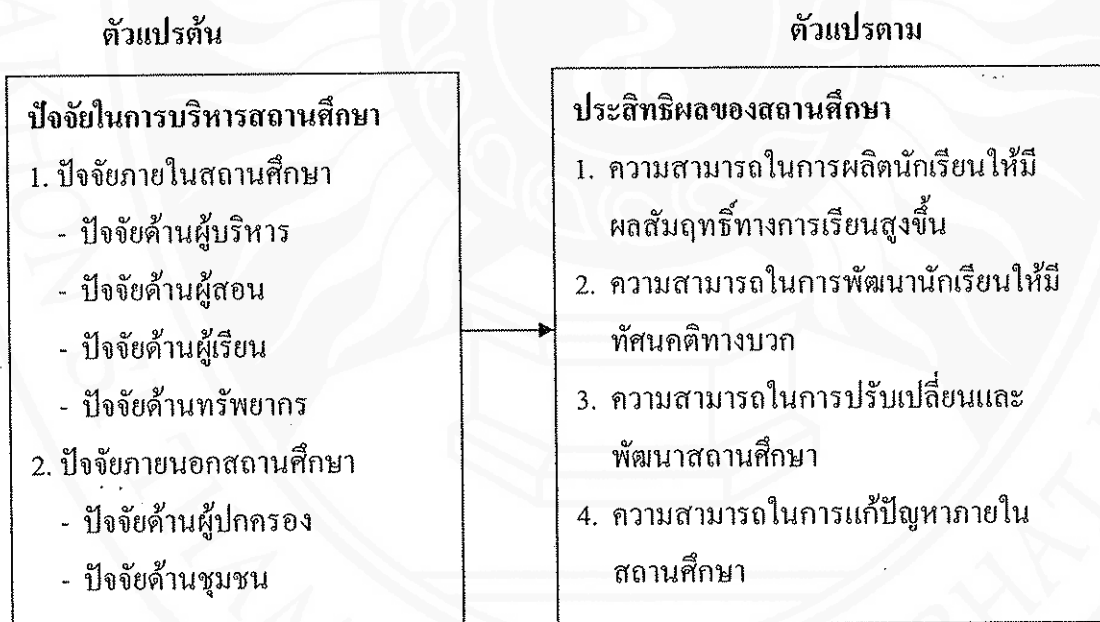
- 1.1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร
- 1.1.2 ปัจจัยด้านผู้สอน
- 1.1.3 ปัจจัยด้านผู้เรียน
- 1.1.4 ปัจจัยด้านทรัพยากร

1.2 ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย

1.2.1 ปัจจัยด้านผู้ปกครอง

1.2.2 ปัจจัยด้านชุมชน

2. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ ของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น แคปโลว์ (Caplow, 1964) มอทท์ (Mott, 1972) สเตียร์ (Steers, 1977) แคมเบลล์ (Campbell, 1977) กูดแลค (Goodlad & Associates, 1982) และฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991) นักการศึกษาเหล่านี้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ แตกต่างกันไปบ้าง แต่ที่เหมือนกันประการหนึ่งคือ เมื่อกล่าวถึงประสิทธิผลขององค์การ จะต้องคำนึงถึง การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ กูดแลค (Goodlad, 1984) ให้ความเห็นว่า เกณฑ์สำหรับวัดผลสำเร็จหรือวัดประสิทธิผลของสถานศึกษาว่ามีแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การกำหนดจุดประสงค์ของสถานศึกษาซึ่งจะต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับปรัชญาเป้าหมาย และความต้องการของสมาชิกในสถานศึกษาและชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จึงเขียนเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 อยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 อยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยภายในสถานศึกษาและปัจจัยภายนอกสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001
4. ปัจจัยในการบริหาร อย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถเป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 60 โรงเรียน แยกเป็น ผู้บริหาร 60 คน และผู้สอน 370 คน รวมเป็น 430 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 52 คน และ ผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 208 คน รวมเป็น 260 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, 609)

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย
 - 1.1 ปัจจัยภายในสถานศึกษา แบ่งเป็น
 - 1.1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร
 - 1.1.2 ปัจจัยด้านผู้สอน
 - 1.1.3 ปัจจัยด้านผู้เรียน
 - 1.1.4 ปัจจัยด้านทรัพยากร

- 1.2 ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา แบ่งเป็น
 - 1.2.1 ปัจจัยด้านผู้ปกครอง
 - 1.2.2 ปัจจัยด้านชุมชน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1 ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
 - 2.2 ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
 - 2.3 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา
 - 2.4 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ส่วนประกอบต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งทำให้ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ปัจจัยที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งออก 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในสถานศึกษา และปัจจัยภายนอกสถานศึกษา

ปัจจัยภายในสถานศึกษา หมายถึง ส่วนประกอบต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นภายในสถานศึกษาและเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านผู้สอน 3) ปัจจัยด้านผู้เรียน 4) ปัจจัยด้านทรัพยากร

ปัจจัยด้านผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ได้แก่ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาขณะปฏิบัติงานร่วมกัน ในลักษณะของการสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานตามนโยบาย เป้าหมาย การติดต่อสื่อสาร และวิธีดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงในภารกิจที่ต้องปฏิบัติ และในลักษณะของความเป็นมิตร การเคารพซึ่งกันและกัน และความอบอุ่นเป็นกันเอง เช่น รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ทำงานอย่างมีเป้าหมายและทิศทางเด่นชัด กำกับติดตามงานให้เสร็จตามแผนงาน เป็นต้น

ปัจจัยด้านผู้สอน หมายถึง คุณภาพของผู้สอน ได้แก่ คุณลักษณะประจำ ตัวของผู้สอนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ในด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล และ ด้านศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ตามเกณฑ์คุณลักษณะครูแกนนำ เพื่อพัฒนาครูต้นแบบ เช่น มีคุณธรรมและประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี พัฒนานวัตกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผลถาวรแก่ศิษย์ เป็นต้น

ปัจจัยด้านผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียน ได้แก่ การปฏิบัติตนของผู้เรียนในขณะที่เป็นนักเรียน เช่น ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน สนใจและตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ยินดีรับฟังข้อบกพร่องและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เชื่อมมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออกในทางที่ถูก ที่ควร ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

ปัจจัยด้านทรัพยากร หมายถึง ความพร้อม ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ได้แก่ คุณภาพ ความเพียงพอ และความเหมาะสม ของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพย์สิน และสิ่งของที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเช่น มีห้องเรียนและสถานที่ฝึกปฏิบัติ อาคารเรียน อาคารประกอบที่ใช้ประโยชน์ได้เต็มที่สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มี อุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยี ที่ทันสมัยประกอบการเรียนการสอน

ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา หมายถึง ส่วนประกอบต่างๆ ที่เกิดจากภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย

1) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และ 2) ปัจจัยด้านชุมชน

ปัจจัยด้านผู้ปกครอง หมายถึง ความร่วมมือของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เช่น การที่พ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองของนักเรียน ให้ความร่วมมือด้านต่างๆ กับสถานศึกษา เช่น ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมเสนอความคิดเห็นในการบริหาร โรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุน และ จัดหาทรัพยากรทางการศึกษา

ปัจจัยด้านชุมชน หมายถึง ความร่วมมือของชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เช่น การสนับสนุน หรือการให้ความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ของชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ได้แก่การให้ความร่วมมือและ สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา รวมทั้งการให้ทุนสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เรียน เป็นต้น

ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา มี 4 ด้าน คือ

1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจนทำให้นักเรียนในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยระดับสูง

2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง การดำเนินงานด้านการบริหารและการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนที่มีลักษณะที่ดี โดยมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระเบียบวินัยที่ดี รู้จักพัฒนาตนเองและมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา

3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา หมายถึงความสามารถของ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ร่วมกันพัฒนา ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานด้านการบริหาร ด้านการเรียน การสอน การปรับหลักสูตรเพื่อให้สถานศึกษาก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ จนประสบความสำเร็จ หรือเป็นไปได้ด้วยดี เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

ผู้สอน หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอน มีหน้าที่สอน และรับผิดชอบต่อการเรียนการสอนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงมา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 และผู้บริหารสถานศึกษา ในการพิจารณากำหนดนโยบายในการบริหาร และจัดการศึกษา
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการวางแผนพัฒนาและบริหารสถานศึกษารวมทั้งแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านต่างๆ ที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา
3. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้ประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่พึงพอใจของคณะครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน